

Kommunalt selvstyre – forskellighed versus ulighed?

Bent Greve

Danske Ældreråds konference Vejle

9. november, 2016

Ældreomsorg nogle indledende betragtninger

- Udgangspunkt for forandring – pres fra ændret demografi og stigende antal ældre med demens
- Historisk har ældreomsorg i de fleste lande været et familieanliggende – uformelt og i civilsamfundet
- I dag større forventninger fra borgerne
- Variation offentlig omsorg, til støtte via familie klarer det meste – og nogen gange i den uformelle økonomi
- Individier vil ikke være i stand til selv at betale for ældreomsorg selv – og derfor også velfærdsøkonomisk rationale for statslig intervention
- Data er vanskelige – grænseflader og overgange hospitaler m.v.

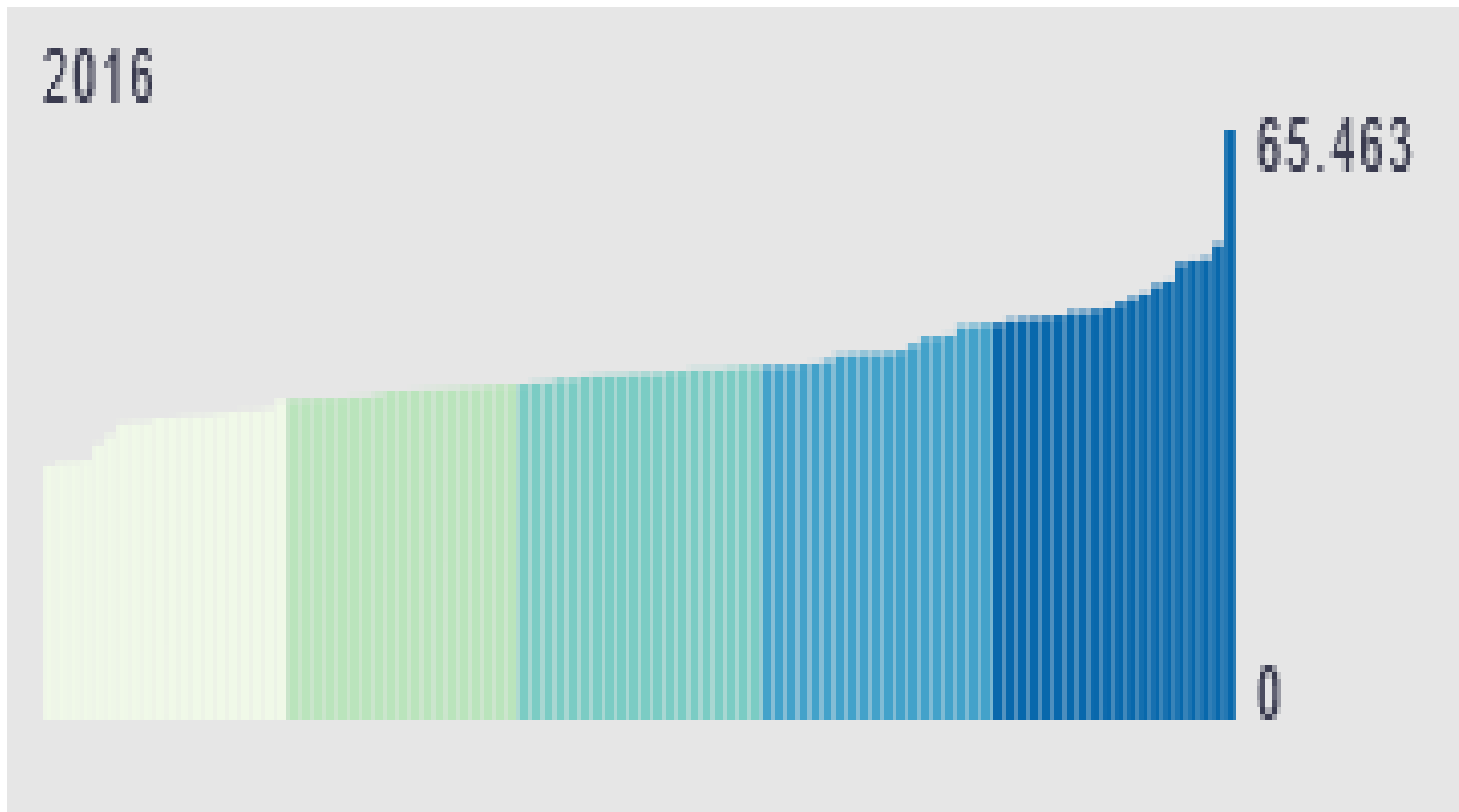
Lighed i adgang?

- Risiko hvis privat system med høj brugerbetaling forskelle i adgang
- Kvinder er oftere end mænd i risiko for manglende omsorg – da de lever længere og derfor også oftere alene

Nye veje i ældreomsorgen

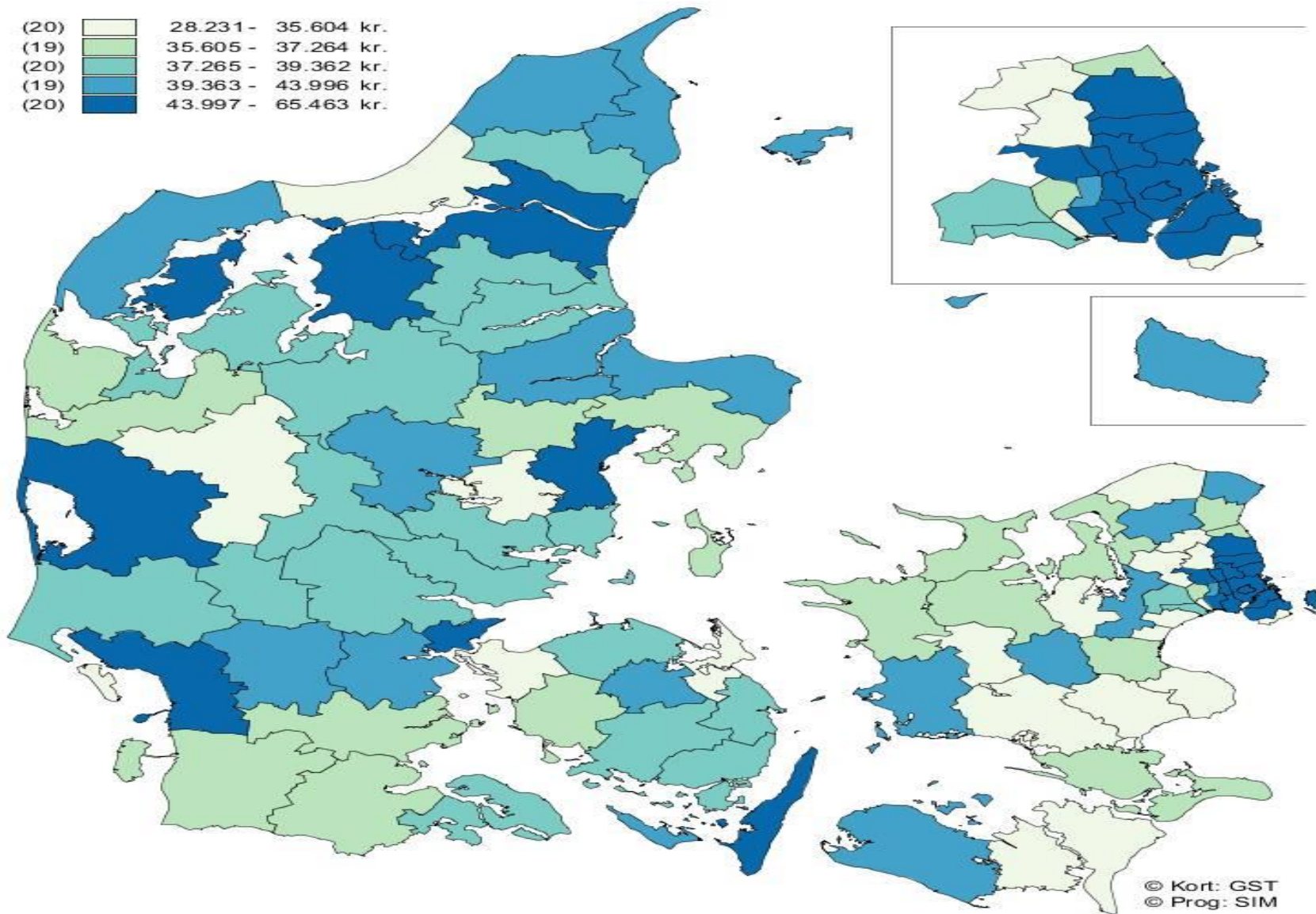
- Forebyggende – rehabilitering
- Pleje i eget hjem (længst muligt i eget hjem/længst muligt i eget liv)
- Velfærds teknologi
- Institutionsomsorg (plejehjem/omsorgscentre, boliger for ældre) også for personer med demens
- Grænsen til hospitaler og/eller hospice ikke altid klar

Der er forskelle – her udgifter pr. ældre 65 + fra 28231

Social- og Indenrigsministeriets Kommunale Nøgletal Ældreudg. pr. 65+/67+-årig i 2016

(20)		28.231 - 35.604 kr.
(19)		35.605 - 37.264 kr.
(20)		37.265 - 39.362 kr.
(19)		39.363 - 43.996 kr.
(20)		43.997 - 65.463 kr.

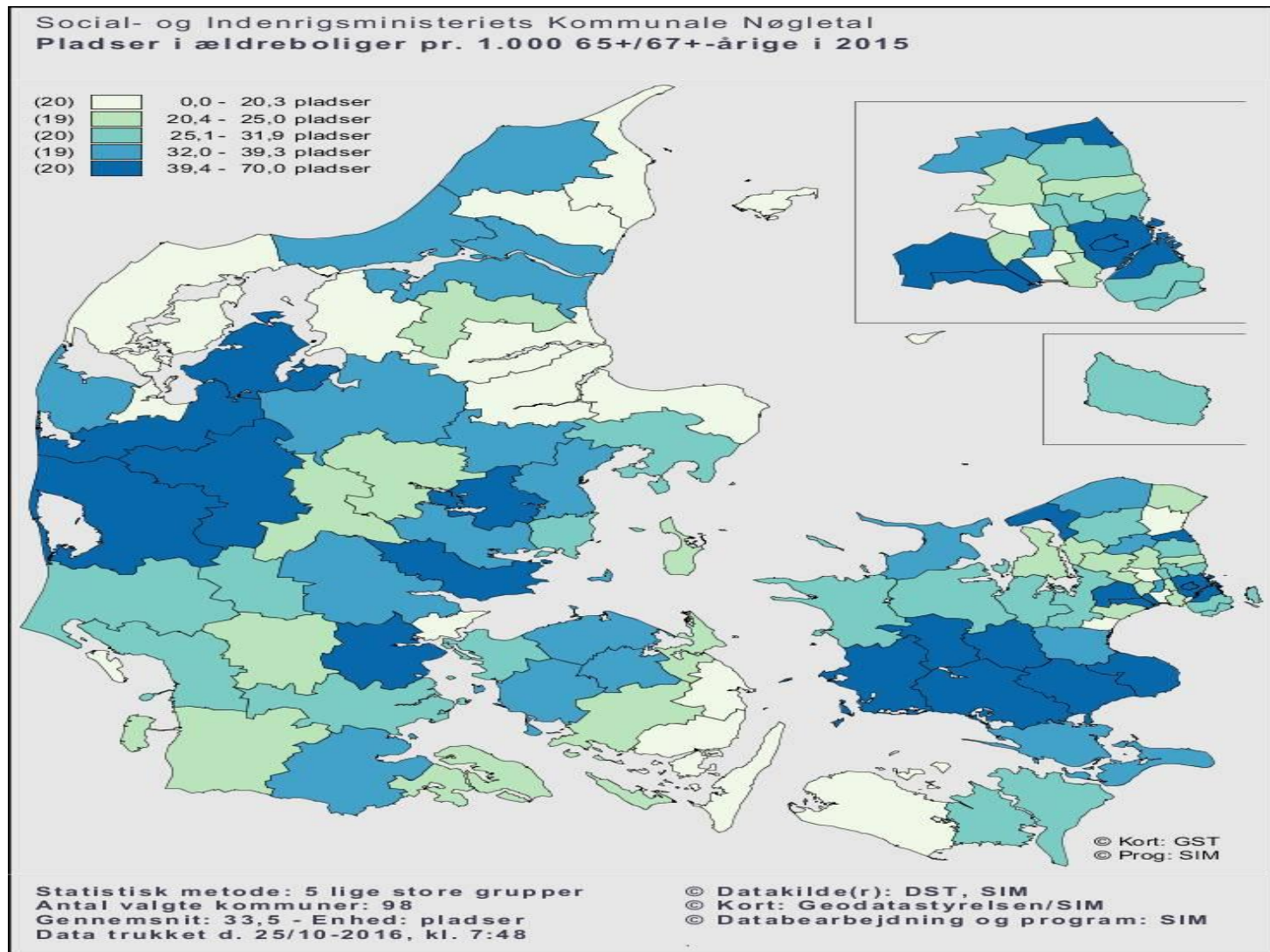

Statistisk metode: 5 lige store grupper
Antal valgte kommuner: 98
Gennemsnit: 41.280 - Enhed: kr.
Data trukket d. 25/10-2016, kl. 7:39

© Datakilde(r): DST
© Kort: Geodatastyrelsen/SIM
© Databearbejdning og program: SIM

© Kort: GST
© Prog: SIM

Forskel i pladser ældre boliger

Nogle forbehold

- Data er ikke altid præcise – der kan være variation i opgørelse
- Der er glidende overgange til sundhedssektoren
- Der er overgange mellem støtte institution og i hjemmet
- Ikke på alle områder – betaling udbragt mad og ophold plejehjem næsten ens på tværs af kommuner

Ikke store forskelle i livskvalitet

- Livskvalitet + 70
- Aalborg 7.6
- Varde, Ringkøbing, Rebild 8.3
- Landsgennemsnit 7.9

Tilfredshed sociale relationer:

- Faxe 7.7
- Rudersdal, Greve, Nordfyns, Fanø
Fredericia, Morsø 8.2
- Landsgennemsnit 8.0

Hvorfor forskelle?

- Lokalt politisk valg – principielt centralt i den danske velfærdsmodel – afvejning og borgerne kan stemme med fødder og ved valg
- Forskel i befolkningens socioøkonomiske baggrund
- Forskel i økonomiske rammebetingelser

Konsekvenser af manglende omsorg

- Dårligere livskvalitet for den enkelte ældre
- Et centralt problem er, at det er vanskeligt at definere hvad god kvalitet er – da der ikke som indenfor sundhed kan forventes at borgeren bliver fuldstændig selvhjulpne(rask)
- Mulige konsekvenser for pårørende
- Ensomhed som særskilt problem
- Større ansvar for familie/venner som centralt omdrejningspunkt

Nogle tal til eksemplificering af problem ved omsorgsarbejde

- 45 % har haft koncentrationsbesvær på arbejde
- 29 % har sagt nej til karrieremulighed eller arbejde
- 9 % valgt at gå ned i tid
- 21 % har mistet indtægter
- 15 % har meldt sig syg
- 5 % har forladt arbejdsmarkedet tidligere

Styring og forsøg på at skabe lige muligheder på tværs af Danmark

- Bloktilskud og andre udligningsordninger
- Regler som skal følges decentralt
- Benchmarking og information om best practice
- Årlige aftaler om den kommunale og regionale sektors økonomi og deres mulighed for ændringer i skat, anlæg og service
- Budgetloft for hele den offentlige sektor – og herunder rammer for kommuner og regioner

Styring og forsøg på at skabe lighed i Danmark – også mellem kommuner

- Kommuner har egen skatteudskrivning
- Styring af kommuner er såvel økonomisk som regler, samtidig med at der er et vist spillerum til lokale forskelle og prioriteringer
- Spørgsmålet er om alle kommuner har samme vilkår – jf. løbende diskussioner af bloktilskudsordningerne
- Om eksempelvis ændringer i vilkår (eksempelvis flygtninge) er præcist inddraget – DUT-princippet

Styring centralt fra er vanskelig – derfor løbende tilpasning af systemer – seneste forlig 2015

Ændringer refusionssatser beskæftigelse – og indkomstoverførsler

Refusionsprocent sænkes fra 80 % fire første uger gradvist til 20 % efter 52 uger for dagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, førtidspension m.v, dog ikke efterløn, fleksydelse, seniorjob

Intention at kommunerne tilpasser indsatsen for ledige og undgår ”kassetænkning”.

Men risiko for ulighed mellem kommuner, da nogle lettere kan få folk tilbage – og antageligt derfor at fra 2016 forhøjes udligningsniveau fra 58 til 61 pct.

Budgetloven - 2012

- Budgetbalance samlede offentlige sektor – og krav om positivt driftsresultat i kommunerne
- Udgiftslofts nettodriftsudgifter til service

Samlet dermed:

- 1) Overordnet ramme fastlægges af folketinget
- 2) Permanente sanktioner for overskridelse af rammerne
- 3) Stærke individuelle sanktioner ved overskridelse

Aftale kommunal økonomi, 2017

- Tilbageførsel af 2,2 mia. kr. fra omprioriteringsbidraget til kommunerne i 2017 til prioriterede indsatser på de borgernære serviceområder, herunder i lyset af flygtningesituationen.
- Fra 2018 erstattes omprioriteringsbidraget af et kommunalt moderniserings- og effektiviseringsprogram, der skal frigøre 1 mia. kr. årligt, heraf afsættes 0,5 mia. kr. til prioriteringer bredt i den offentlige sektor.
- Frigørelse af 0,3 mia. kr. i 2017 gennem effektiv administrativ drift.
- Kommunernes anlægsniveau i 2017 udgør 16,3 mia. kr. Det bidrager til tilpasningen af anlægsudgifterne efter et historisk højt anlægsniveau under den økonomiske krise.
- Ekstraordinært finansieringstilskud på 3½ mia. kr., hvoraf 2 mia. kr. fordeles på baggrund af kommunernes grundlæggende økonomiske vilkår.
- Særtilskudspuljen til særligt vanskeligt stillede kommuner forhøjes til 300 mio. kr. i 2017. Derudover er der afsat en lånepulje på 500 mio. kr. til styrkelse af likviditeten i vanskeligt stillede kommuner.

Aftale kommunal økonomi, 2017

- Regelforenklingsforslag på beskæftigelses-, social-, folkeskole- og dagtilbudsområdet og almenboligområdet.
- Etablering af et indkøbsstrategisk samarbejde, der skal styrke det gode købmandskab på tværs af den offentlige sektor.
- **Et løft på knap 0,2 mia. kr. til det kommunale sundhedsområde i forlængelse af bl.a. handlingsplanen for den ældre medicinske patient.**
- Aftale om videre forløb for håndtering af voldsepisoder på botilbud, som skal styrke den voldsforebyggende indsats.
- Enighed om opbakning til folkeskolereformen og afskaffelse af inklusionsmålsætningen.
- Forpligtigende partnerskaber for udviklingen af økonomistyringen i kommunerne samt etablering af et samarbejde om god arbejdsgiveradfærd.
- **Tilskud til et generelt løft af ældreplejen Tilskuddet fordeles efter en demografisk nøgle for udgiftsbehovet på ældreområdet.**
- **Tilskud til styrket kvalitet i ældreplejen Tilskuddet fordeles efter en demografisk nøgle for udgiftsbehovet på ældreområdet.**

Kommunale forskelle

- Ja, selvom intention bloktilskud og andre udligningsordninger er at udligne forskelle – så de alene afspejler lokale prioriteringer
- Politisk hvor stor forskel villighed til at acceptere
- Lokalt samspil mellem forskellige aktører om prioriteringer

Konklusion

- Der er et (begrænset) kommunalt spillerum
- Der vil være lokale kampe om prioritering – man kan ikke få alt
- Behov for at vide hvad der virker – det vil kunne flytte dagsorden lokalt